

PLAN VAN DE VESTING MUIDEN. 2-2

HANDBOEK OPENBARE RUIMTE
HERSTEL VESTING MUIDEN

handboek openbare ruimte

HERSTEL VESTING MUIDEN

Muiden

- concept -

2901

november 2014

gemeente Muiden

MTD Landschapsarchitecten

MTD | Zuid-Willemsvaart 142 | postbus 5225 | 5201 GE 's-Hertogenbosch
T +31 (0)73 6125033 | F +31 (0)73 6136665 | E mtd@mtdls.nl | I www.mtdls.nl

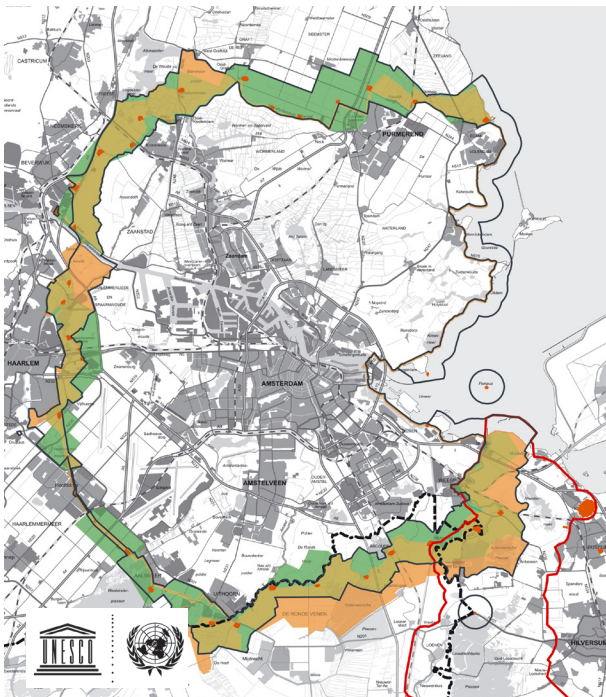
INHOUD

1	context Muiden vestingstad	7
2	herstel vesting Muiden	13
	2.1 Visie vesting	15
	2.2 Visie deelgebied noord-oost / Muiderslot	21
	2.3 Visie deelgebied oostelijke wallen	25
	2.4 Visie deelgebied Vestingplein	39
	2.5 Visie deelgebied zuidelijke schootsvelden	45
	2.6 Visie deelgebied zuid-westelijke wallen	49
3	openbare ruimte vesting Muiden	53
	colofon	59

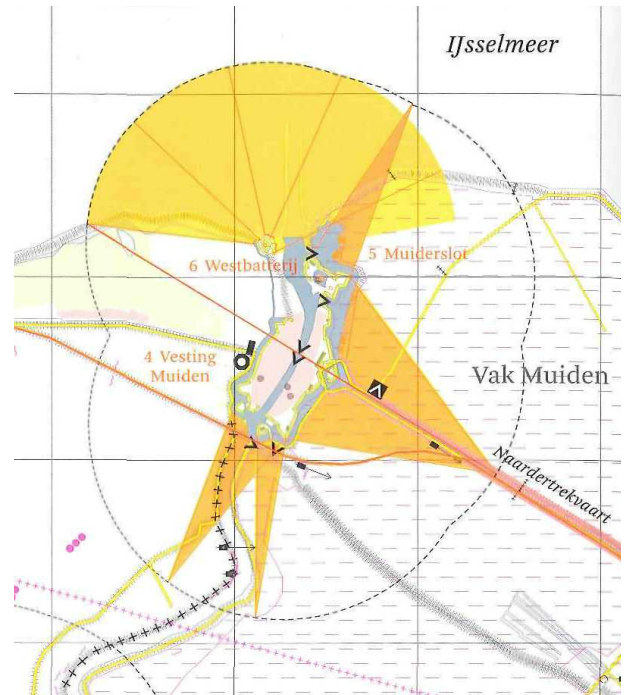
1 CONTEXT MUIDEN VESTINGSTAD

In het ontwikkelplan 'Verder met Vesting Muiden' en het uitvoeringsprogramma 'Verder met de Vesting Muiden' (met betrekking tot verbetering van de zuidelijke en oostelijke vestingwerken) is al veel gezegd over de potenties en ambities van Vesting Muiden, enerzijds voor de inwoners van Muiden zelf en anderzijds voor de toeristische- en recreatieve aantrekkingskracht van Vesting Muiden. Muiden, in 777 al 'Amuthon' genoemd, is altijd de poort van de Vecht naar de Zuiderzee geweest. Een sleutelpositie die van strategisch belang was als voorpost van Utrecht, Amsterdam en later als grensstad van Holland.

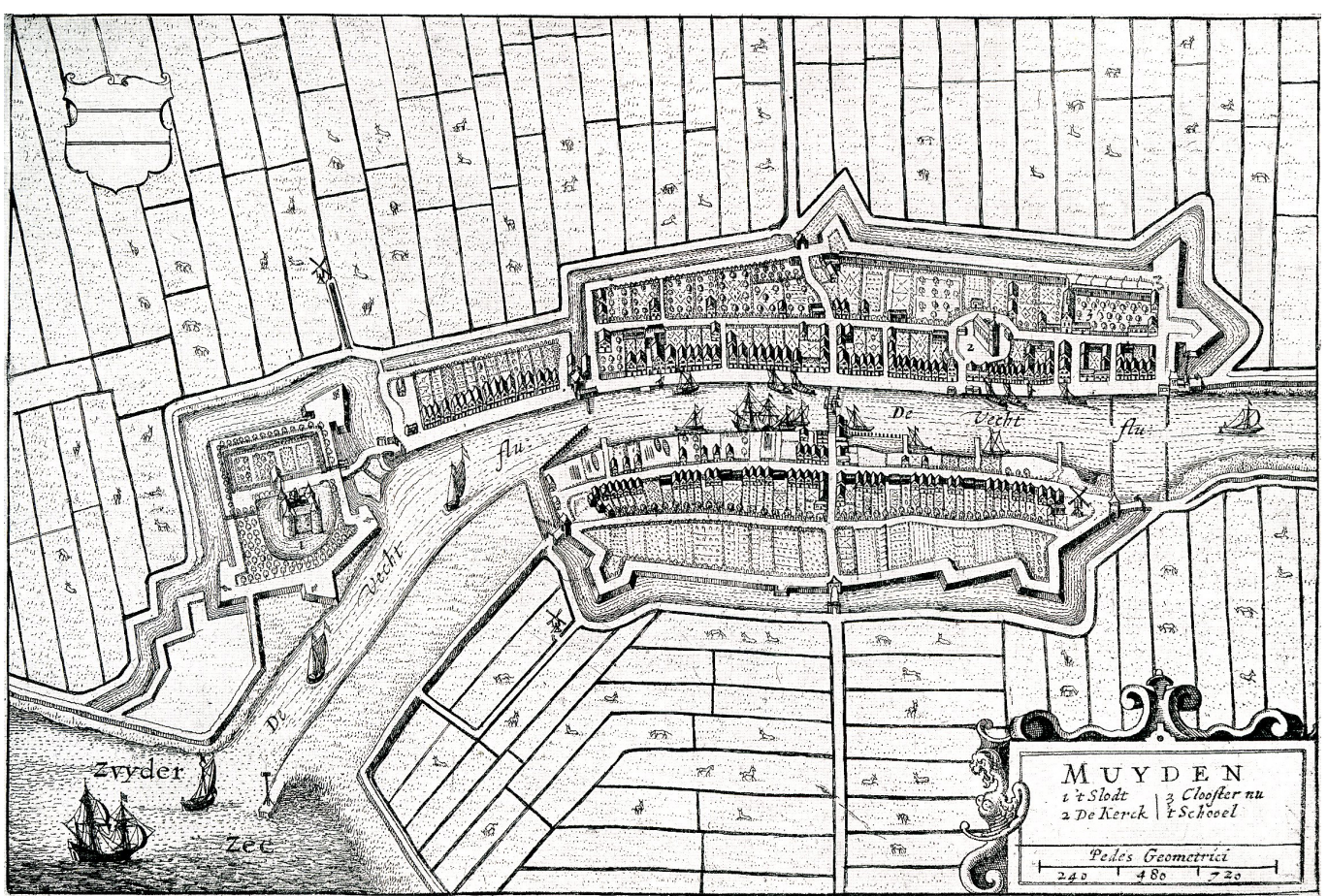

Stelling van Amsterdam

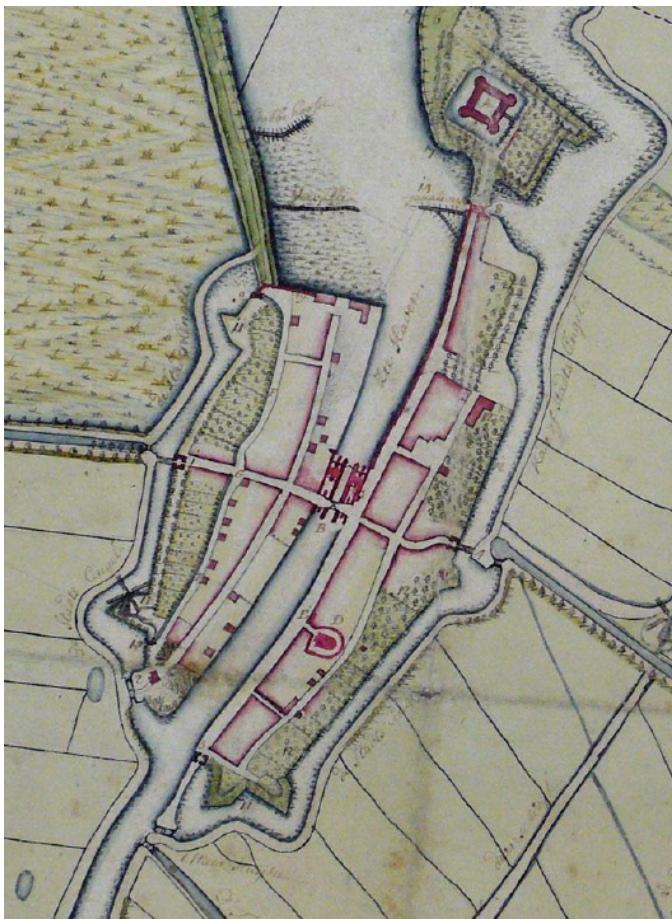
links: luchtfoto Muiden (Google)

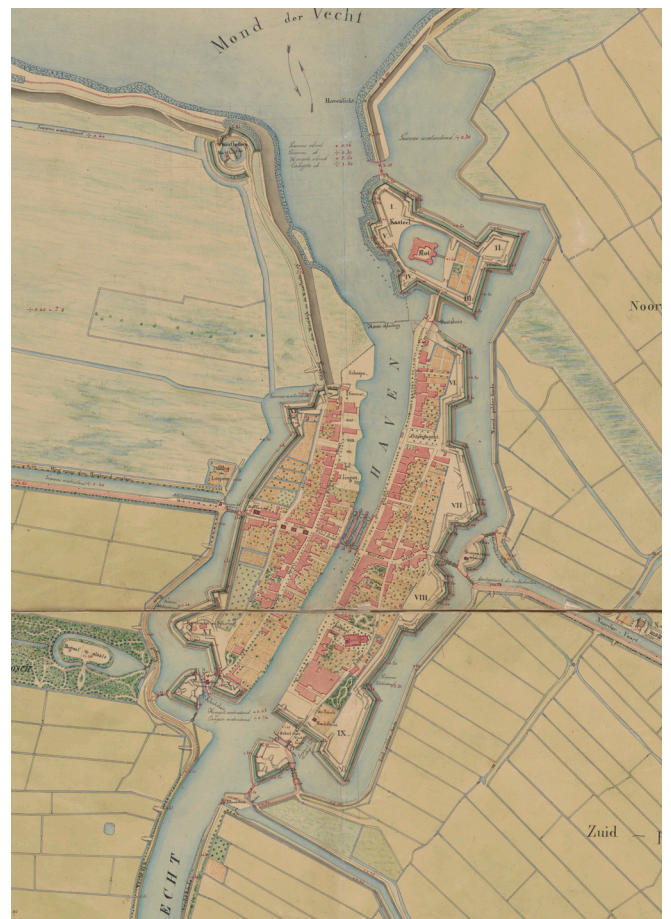
*De Nieuwe Hollandse Waterlinie (Atlas
Nieuwe Hollandse Waterlinie, 2009)*

1632

1726

1863

De Vesting Muiden, zoals deze in grondvorm nog terug te vinden is in het stadje, stamt uit 1577, naar ontwerp van landmeter Adriaan Anthonisz. De vestingstad is opgenomen in de Oude Hollandsche Waterlinie en nieuwe Hollandsche Waterlinie en Stelling van Amsterdam. De huidige Vesting Muiden heeft een onregelmatige, langgerekte en licht gebogen hoofdvorm, die van noord naar zuid wordt doorsneden door de Vecht. Het gaat om een vesting met wallen, daarin uitstekende bastions en courtines ertussenin, een vestinggracht, in de gracht gelegen ravelijnen en een enveloppe of kade buiten langs de vestinggracht. In het hart van de vesting liggen de zeesluizen. De vesting ligt op het kruispunt van land- en waterwegen: de Vecht en wegen naar Amsterdam en Naarden. De Vechtmonding wordt op de westpunt beschermd door de Westbatterij, op de oostmond door het Muiderslot en in het IJmeer door het eiland Pampus.

In onderzoeksdocument 'Cultuurhistorisch onderzoek en waardestelling Vesting Muiden' (onderdeel van de Nota Cultuurhistorie en Landschap Muiden) wordt de situatie in 1879 gekozen als streefbeeld voor het herstel van de Vestingwallen in de komende jaren.

cultuurhistorische kenmerken

Kenmerkend voor een ontwikkeling in de Vestingstad Muiden is dat op een respectvolle maar tevens hedendaagse wijze wordt voortgebouwd op de cultuurhistorische waarden. Het gaat hierbij om het ervaarbaar maken van de vestingwerken en de cultuurhistorische identiteit, zonder dat dit ten koste gaat van ontwikkelmogelijkheden en de moderne levensstijl en beleving.

historisch beeld zicht op Muiderslot en haven

De 3 bladen.
Eerste blad.

Genie.
2^d Commandement.
Weesp.
1876.

18. Sept. 1837
 Die 1te Einkunft
 Eastman'sche Einkünfte
 Später
 Einkünfte von den Quellen von Einkünften

Hand von Hollinger
M. N. 232.

Schad 1-1000.

Basis voor herstel Vesting Muiden

De historische situatie van de Vesting Muiden zoals aangegeven in de kaart van 1879 vormt de basis voor herstel. Gezien de overeenkomsten tussen deze situatie en de huidige situatie is herstel op veel plaatsen mogelijk. Echter, zoals gesteld in het ontwikkelplan 'Verder met Vesting Muiden', zijn in de loop der jaren duidelijke verschillen tussen de verschillende delen van de vestingwallen ontstaan. Volledige reconstructie van alle vestingwerken is feitelijk niet meer mogelijk, maar ook ongewenst omdat dit geen recht doet aan de historische ontwikkelingen en het verhaal dat daarmee wordt verteld.

kaart 1879 over luchtfoto geprojecteerd

2 HERSTEL VESTING MUIDEN

huidige situatie van zicht op Muizenfort

2.1 Visie vesting Muiden

De Vesting Muiden in totaal beschouwd is te zeggen dat de grondvorm van de vesting uit de 16e eeuw nog in belangrijke mate intact is gebleven. Aan de Oostzijde en rondom het Muiderslot zijn de contouren deels bewaard gebleven maar wel vrijwel overal aangetast in hoogte en, met name, scherpte van de taluds. Herstel, met behoud van functionele wensen en eisen, is in deze gebieden grotendeels goed mogelijk.

Door de wijzigingen aan de Zuidzijde van Muiden met het verdwijnen van het huidige tracé van de snelweg A1 is ook aan deze zijde herstel van vestinggracht en wallen mogelijk waarbij de functie van entree via de Vecht voor watervervoer nadruk krijgt.

De Westzijde van de Vesting Muiden is in de loop der jaren behoorlijk aangetast. Aan de noordwestelijke zijde zijn de vestingwallen nagenoeg verdwenen en is de vestinggracht een vijver geworden, zonder verbinding met de oude vestinggracht/Muidertrekvaart.

De zuidwestelijke zijde is vanaf 1926 ingericht als een stadspark. De contouren van de vestingwal en vestinggracht en het ravelijn zijn daar nog intact en duidelijk herkenbaar, maar het militaire karakter is verloren gegaan. In het kader van het totale beeld van de Vesting Muiden is het zaak hier zoveel mogelijk herstel na te streven. Ook de relatie van de vesting met de Westbatterij is hierbij belangrijk.

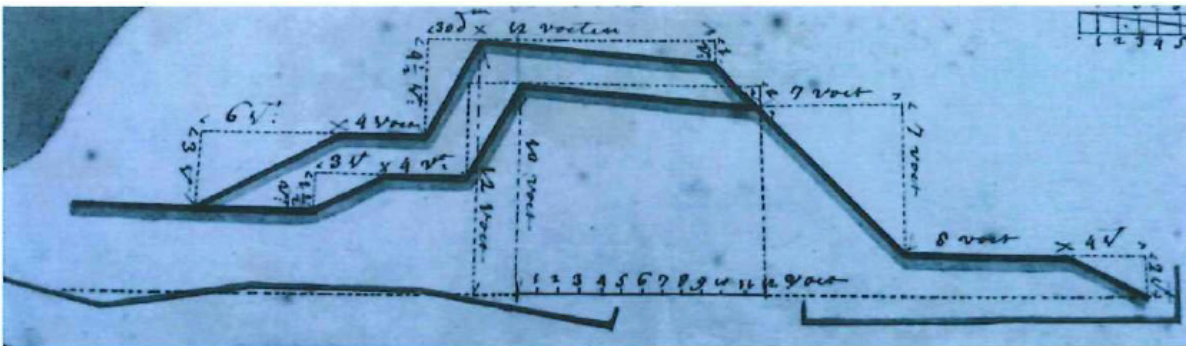

Algemene verbeterpunten

- herstellen en verbeteren voetgangersroute's over de vesting vanaf parkeerplaatsen aan de Zuidzijde van Muiden naar zowel de Westbatterij, Zeesluis als Muiderslot. Toevoegen van nieuwe routes over vestingwallen en vestinggrachten
- herstel vestingwallen aan de oostzijde van de vesting volgens oorspronkelijk profiel; dit wil zeggen plateaus aan de stadszijde, naar vestinggracht aflopend bovenvlak en steil talud aan vestinggrachtzijde. Zie ook onderstaand profiel (doorsnede wal Muiderslot)
- herstel van beeldbepalende traversen op de oostelijke wallen en de ravelijnen
- enveloppe aan buitenzijde vestinggracht met flauwere oevers en waar mogelijk rietoevers
- wallen van gemaaid gras, op courtine's waar mogelijk boomrijen, solitaire bomen aan stadszijde van Bastions, behoud en versterken boomrijen aan de oostelijkezijde van de Vecht, ten zuiden van de Groote Zeesluis, en langs de trekvaarten
- herstel meidoornhaag als vast element bij verschillende delen vestingwallen

Verbeteren openbare ruimte

- de openbare ruimte van Muiden, binnen de vesting, waar mogelijk herstellen naar oorspronkelijke profielen en materialen. Dit zonder moderne vormen van verkeer en gebruik onmogelijk te maken.

doorsnede wal Muiderslot

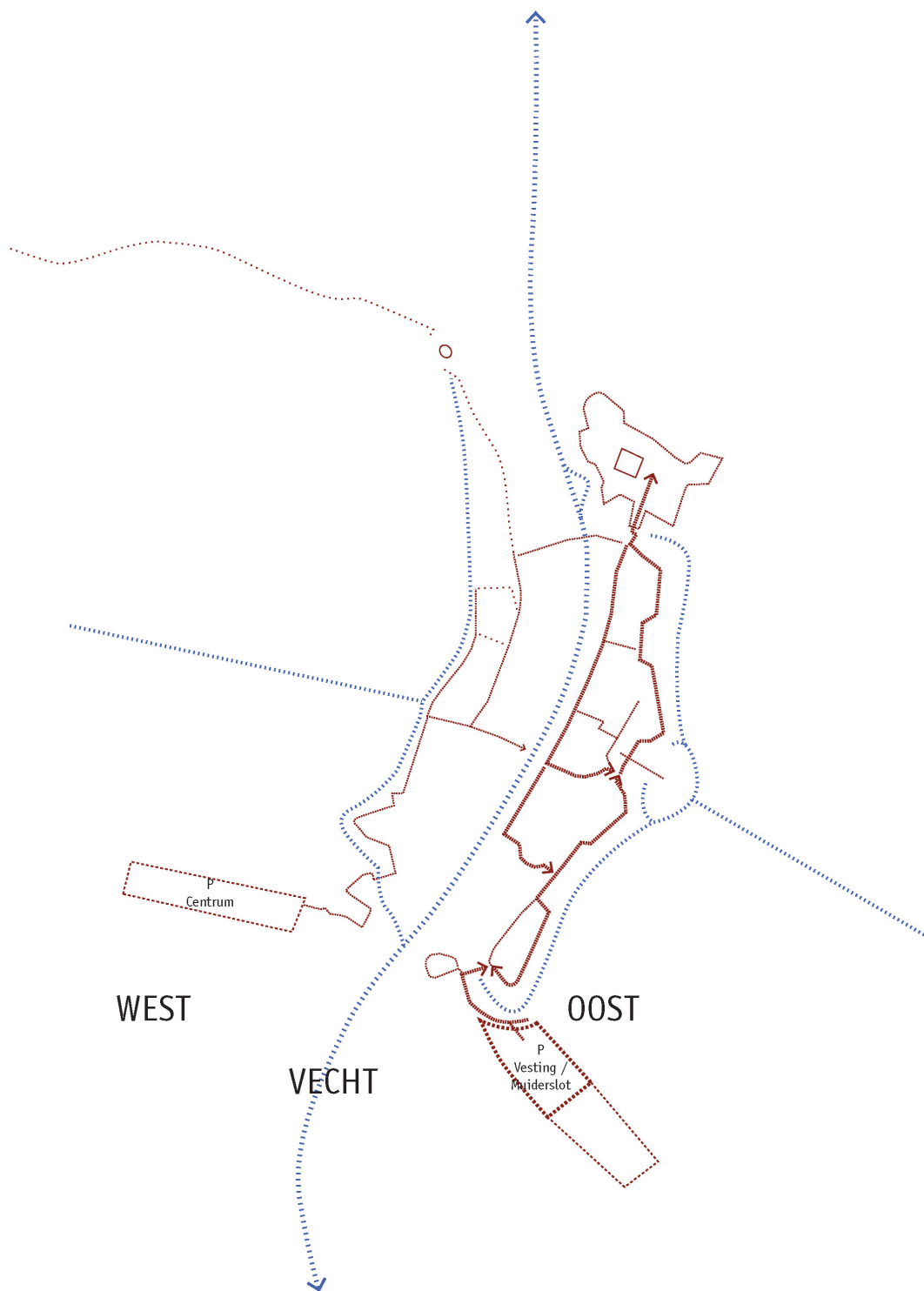
WEST

VECHT

OOST

P
Centrum

P
Vesting /
Mijderslot

Pampus

Oost Zeedijk

Muiderslot

2.2 Visie deelgebied noord-oost / Muiderslot

- routing over dijk, enveloppe en zeedijk aan IJmeer vrijhouden van beplantingen
- dunnen van beplanting aan buitenzijde Zeedijk beoosten Muiden ten behoeve van behouden en versterken van zicht op Pampus, Muiderslot en Westbatterij

situatie Muiderslot en Zeedijk beoosten Muiden

(bron: <http://www.omgevingseducatie.nl/>)

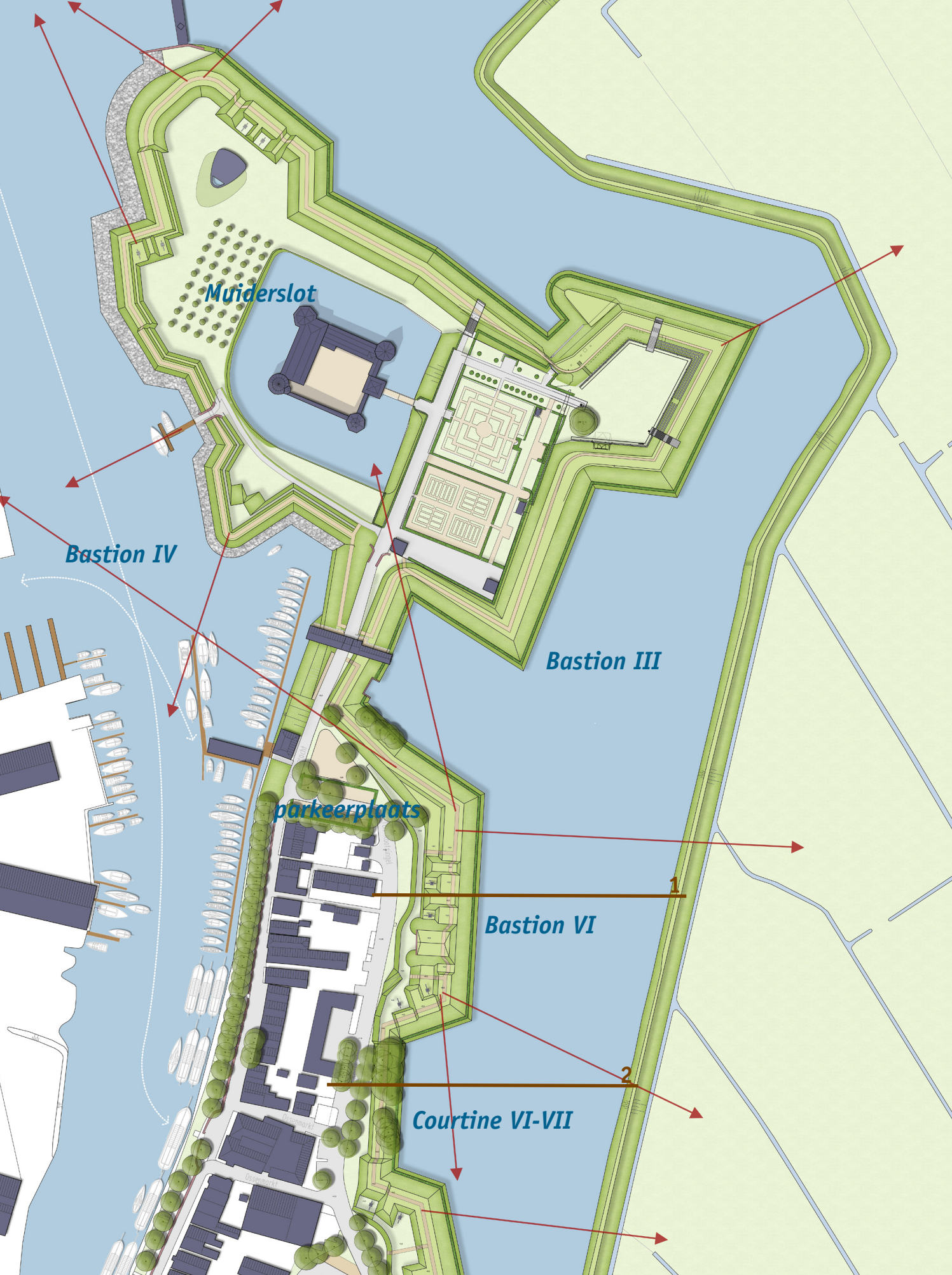
reconstructie Muiderslot

In 2013 is de reconstructie van het oostelijke bastion (Bastion II), onderdeel van de omwalling van het Muiderslot, voltooid. Met de uitvoering van de herinrichtingsplannen zijn de wallen opnieuw onder profiel gebracht en is hun historische hoofdvorm hersteld. Het binnenterrein van het bastion is hierbij heringericht en beter geschikt gemaakt voor het actuele gebruik.

- wens is volledige reconstructie vestingwallen rondom het Muiderslot, in overleg met de eigenaar

*links en boven; visualisaties en luchtfoto Theater Bastion Muiderslot
(MTD landschapsarchitecten, 2012)*

Muiderslot

Bastion IV

Bastion III

parkeerplaats

Bastion VI

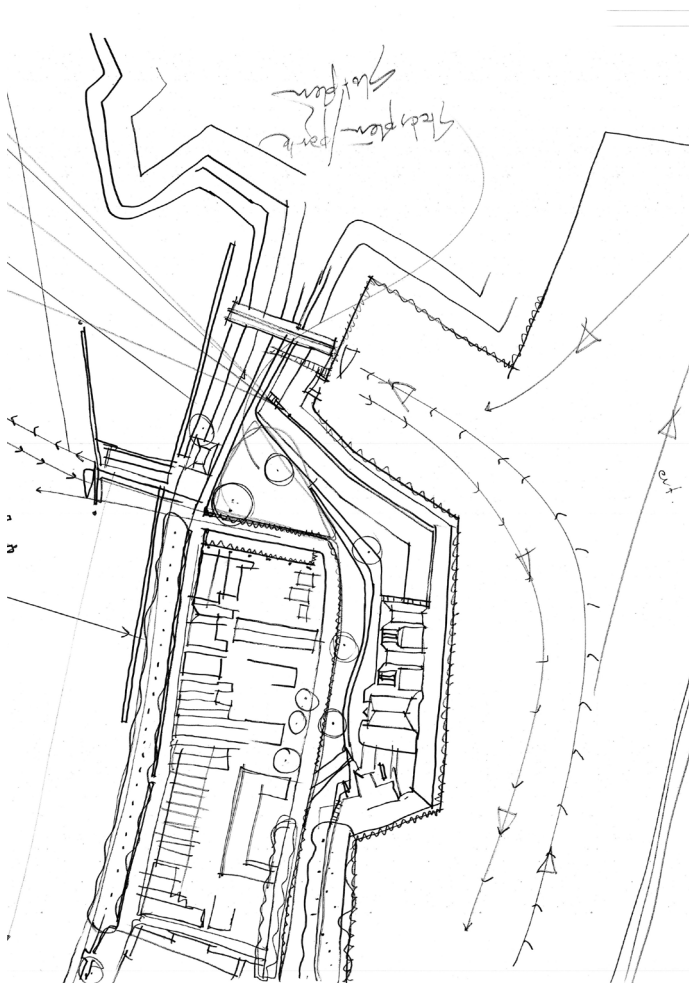
Courtine VI-VII

1

2

2.3 Visie deelgebied oostelijke wallen

- herstel vestingwallen tussen Bastion III (Muiderslot) en Bastion VI, beplanting op buitenzijde wallen mogelijk met knotwilgen. Vrijhouden/versterken van zicht op Westbatterij en Muiderslot
- herstel Bastion VI met wallen en taluds, traversen en aansluiting op gebouw G
- herstel courtine VI-VII met behoud van huidige beplanting, hoogte van wal daarmee lager aanhouden dan oorspronkelijk
- onderbreken van doorlopende laanbeplanting langs Ton Kootsingel waar deze aan het beeld van vestingbeplantingen afbreuk doet

historisch beeld Bastion VI met gebouw G

huidige situatie Bastion VI met gebouw G

parkeerplaats

Bastion VII

kazerneplein

kazernepark

'de kazerne'

3

Muizenfort

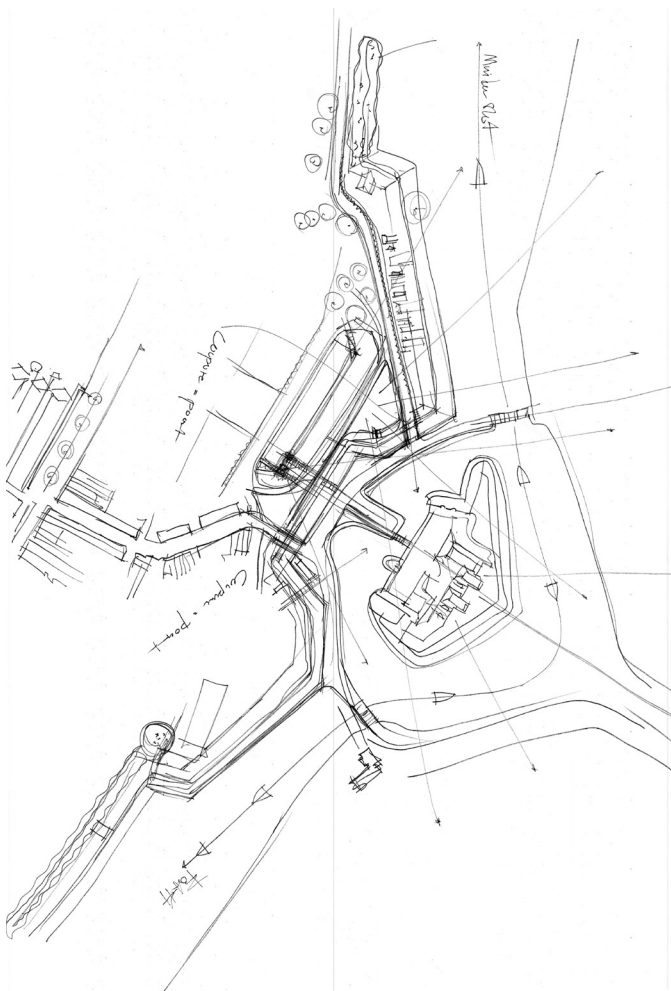
Bastion VIII

Munitiemagazijn

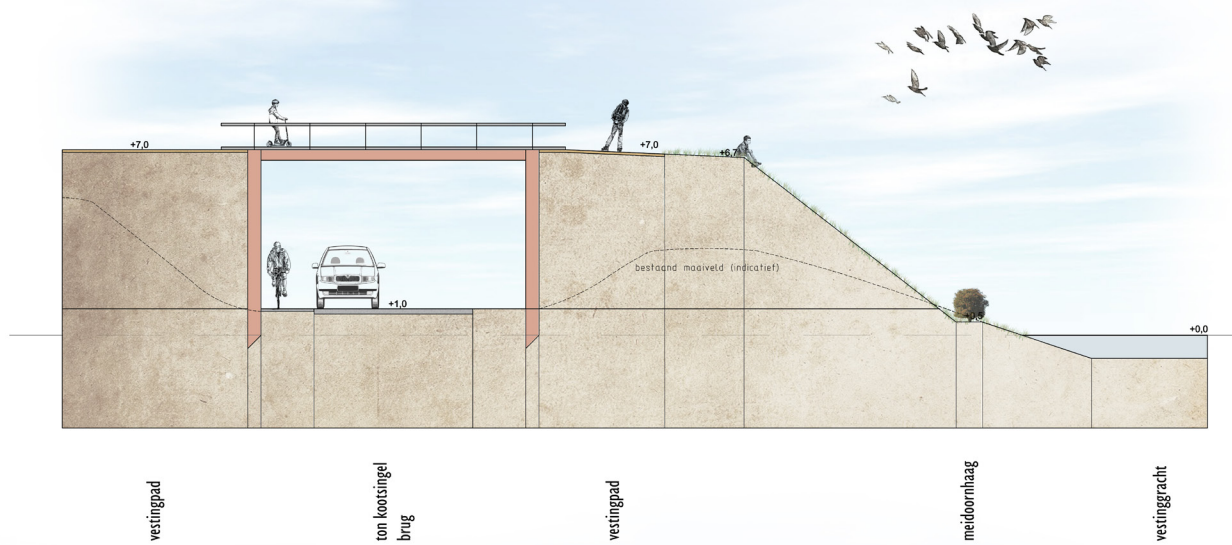
4

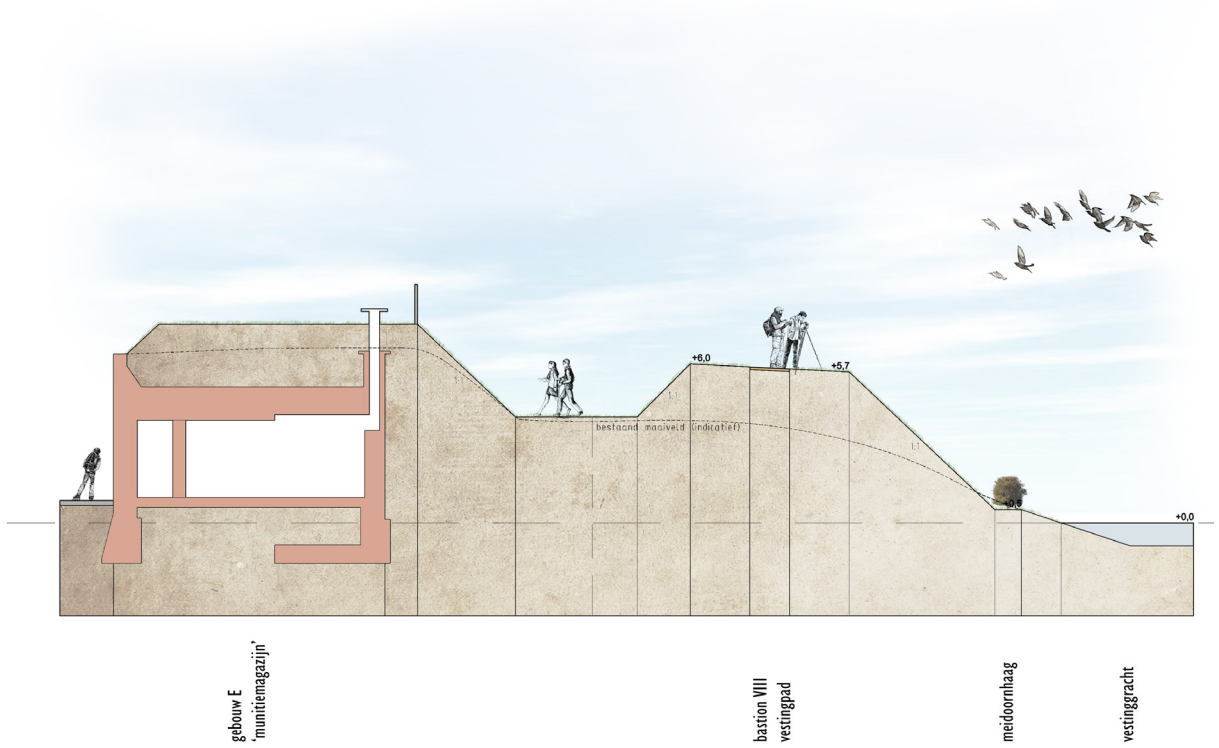
Naardertrekvaart

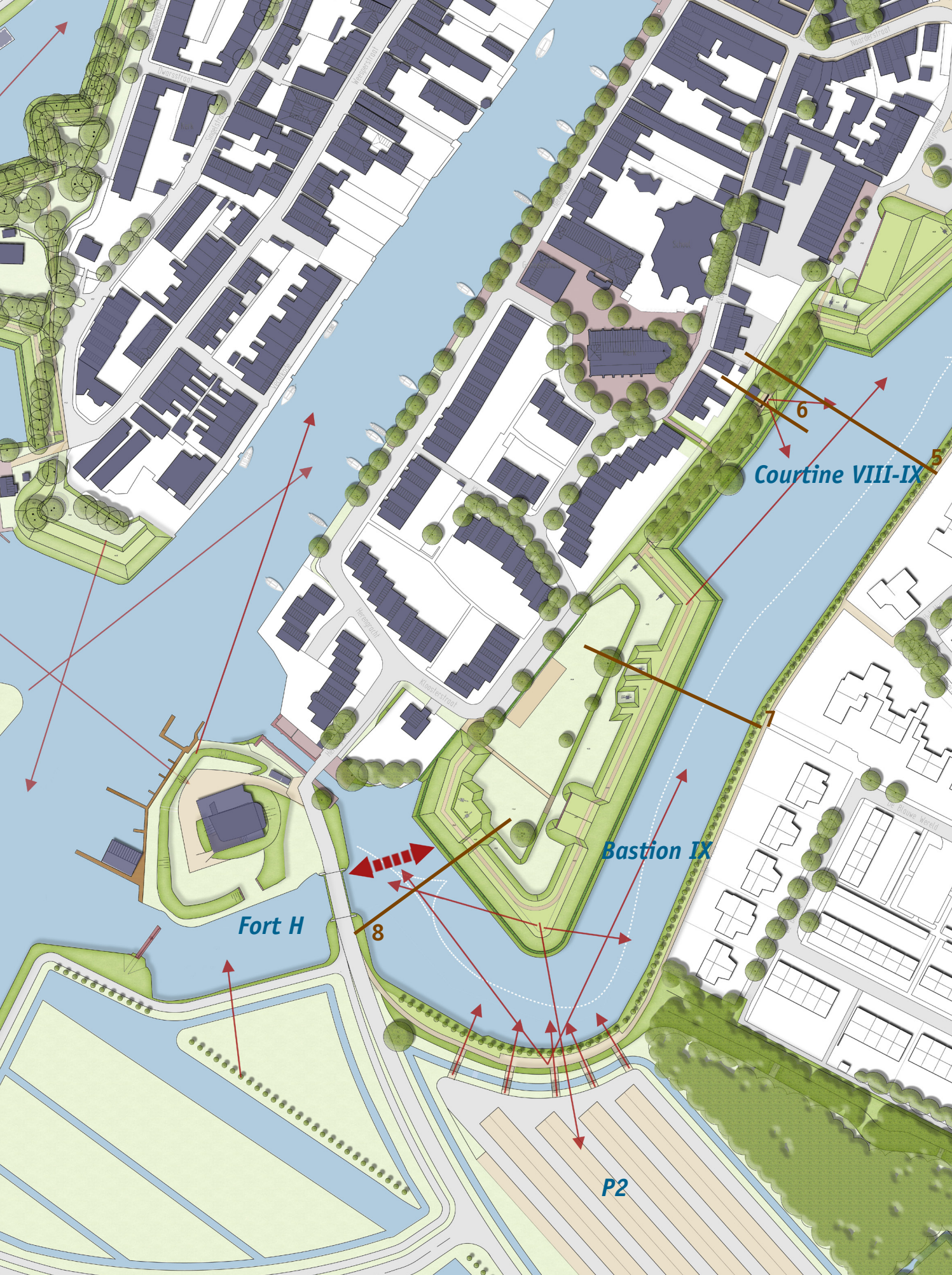
- herstel Bastion VII met wallen, taluds en traversen
- verbinding voor auto's van Vestingplein naar Ton Kootsingel door middel van doorsnijding (coupure) in Vestingwallen. Voetgangersverbinding van Vestingpad bovenlangs door middel van een brug
- herinrichting 'kazerneplein' aan voorzijde van de kazerne waar ruimte ontstaat voor evenementen, passend bij de functie van het kazernegebouw
- herinrichting 'kazernepark' op kazerne waar zicht op Vesting, de Vecht en over de as van de Naardertrekvaart mogelijk is, toegankelijk voor voetgangers door middel van grashellingen en tribunetrappen vanaf Vestingplein
- Voetgangersverbinding van 'kazernepark' naar Bastion VIII via tribunetrapp ter plaatse van voormalige Naarderpoort (zie ook 2.4. Visie deelgebied Vestingplein)
- herstel Bastion VIII en omgeving Munitiemagazijn (gebouw E) met wallen, taluds en traversen, met behoud van parkeerplaatsen op Ravelijnsplein

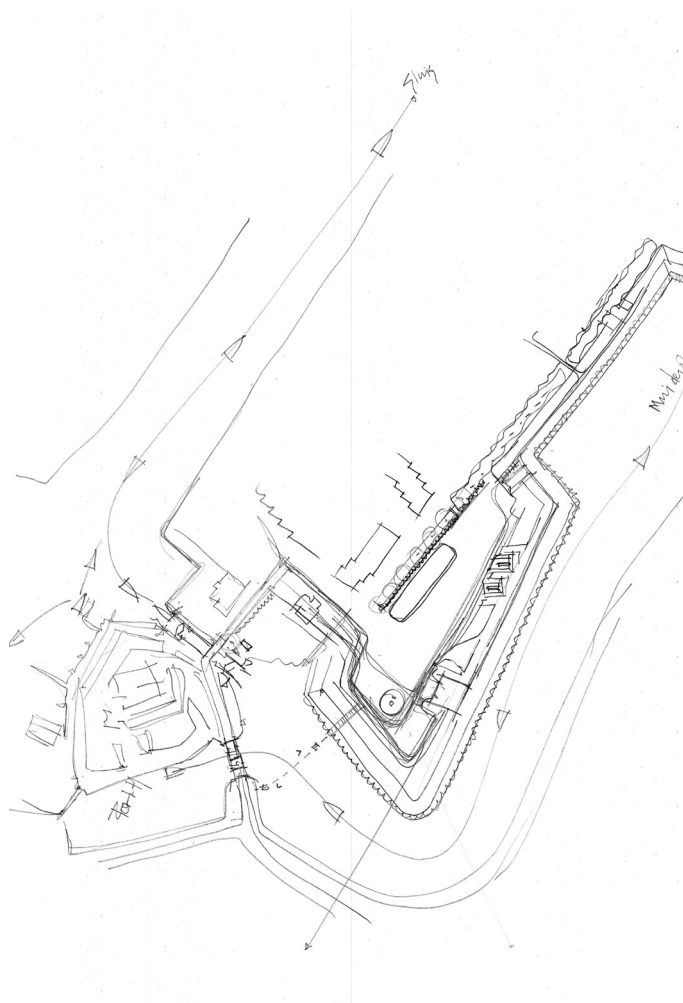
huidige situatie Muizenfort

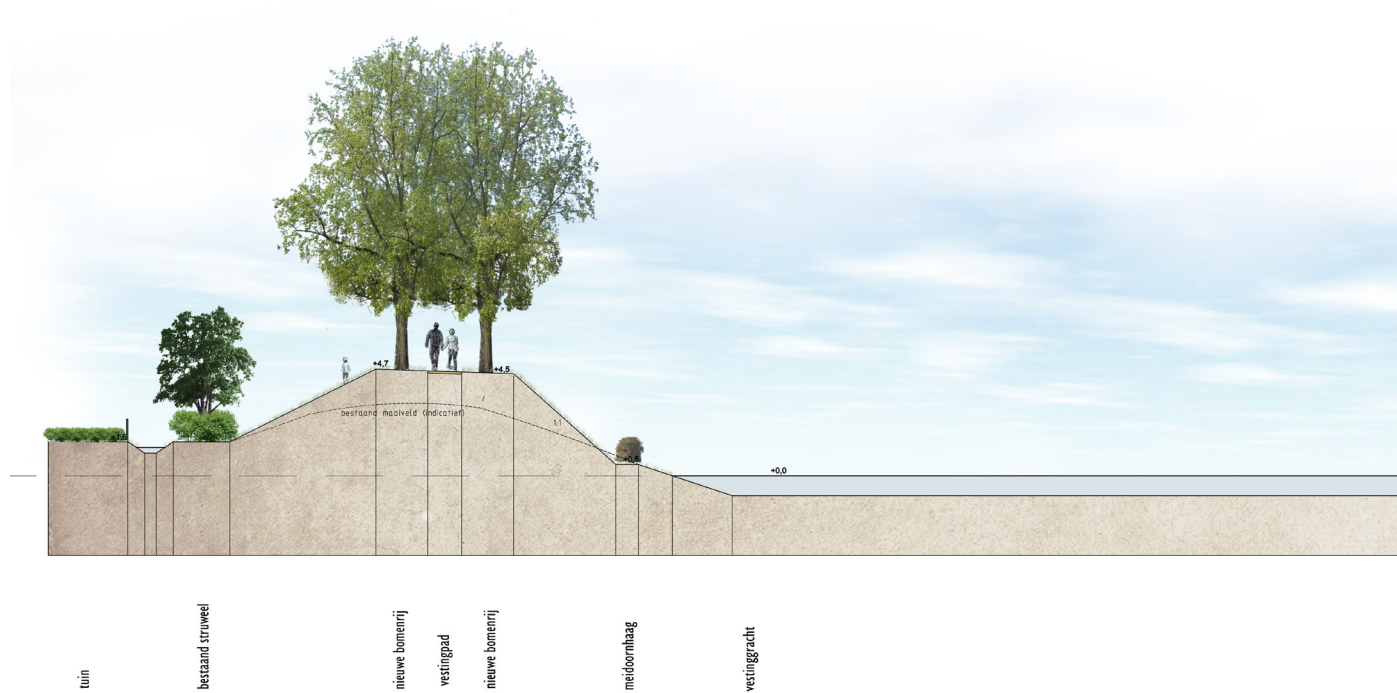
- herstel courtine VIII-IX met wallen, taluds en nieuwe laanbeplanting
- inpassen en herstellen betonnen groepsschuilplaats in courtine. Toevoegen van 'bunkerbank' aan vestingpad
- herstel Bastion IX met wallen, taluds en traversen
- binnenzijde Bastion IX herinrichten tot groen plein en manifestatieveld, behouden van betonvlak van voormalige militaire opslagloods
- optimalisatie routing tussen zuidelijke entree en vestingwallen

historisch beeld Bastion IX

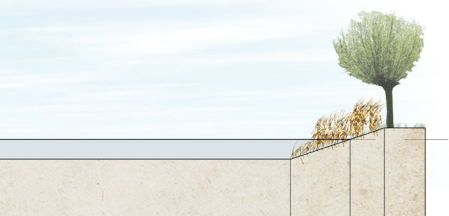

huidige situatie Bastion IX

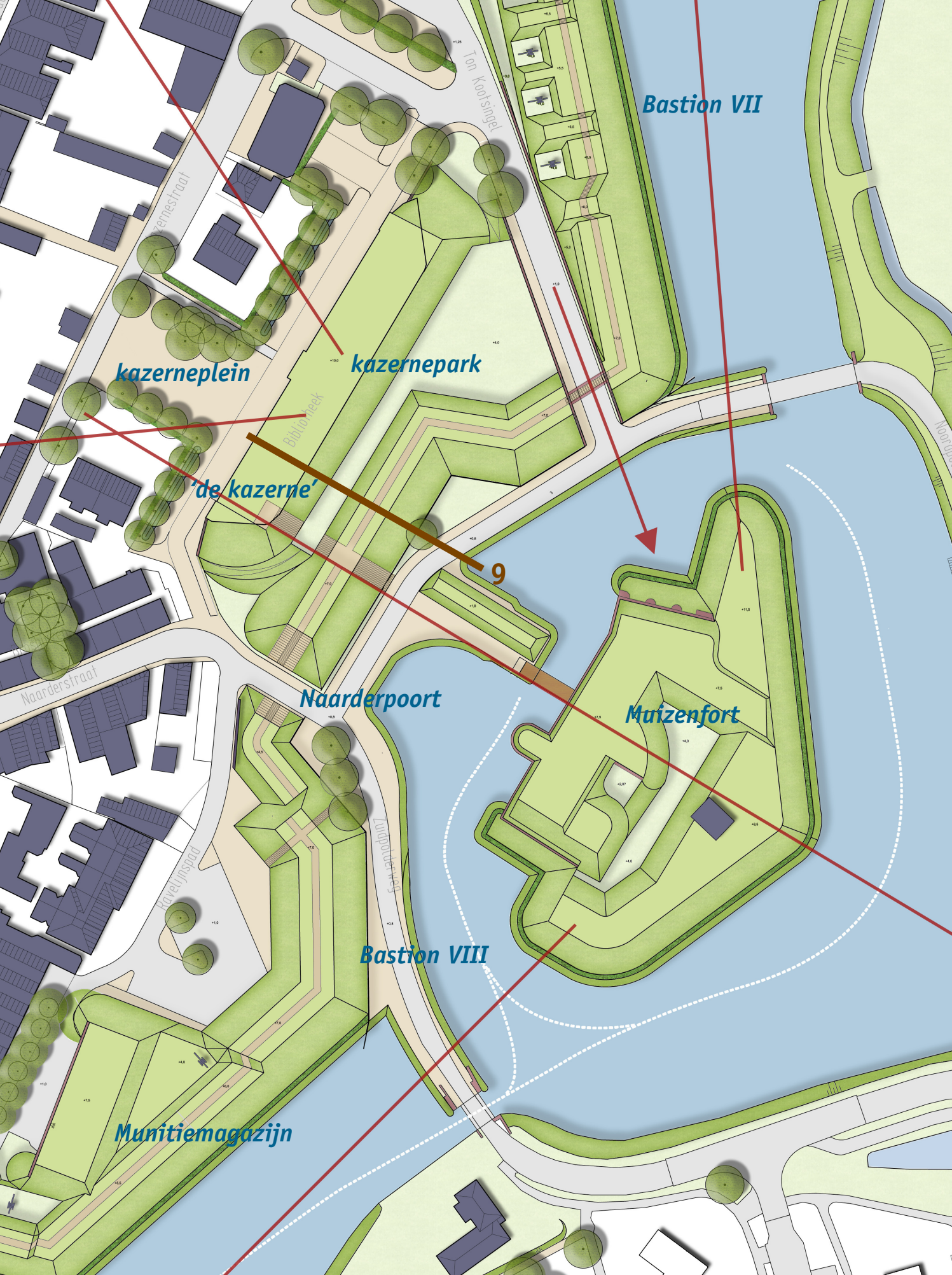

trap

trap

Bastion VII

kazerneplein

kazernepark

'de kazerne'

9

Naarderpoort

Muizenfort

Bastion VIII

Munitiemagazijn

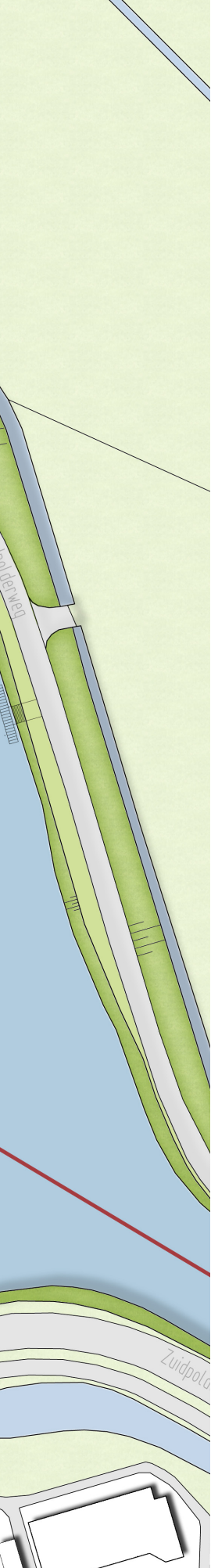
Naardersstraat

Pavetrijnsdijk

Ton Kootsingel

Bibliotheek

Zandpoortweg

2.4 Visie deelgebied Vestingplein

- herstel vestinggracht op Vestingplein, rondom het Muizenfort, om beeld als ravelijn te herstellen en opstapplaatsen voor bootjes aan vestingplein mogelijk te maken
- herstel contouren van Muizenfort
- herstel hekwerk van vestingwallen
- herinrichting van de hoofdroute Naarderstraat – Sluisstraat – Amsterdamsestraat

huidige situatie Kazerne / gebouw D

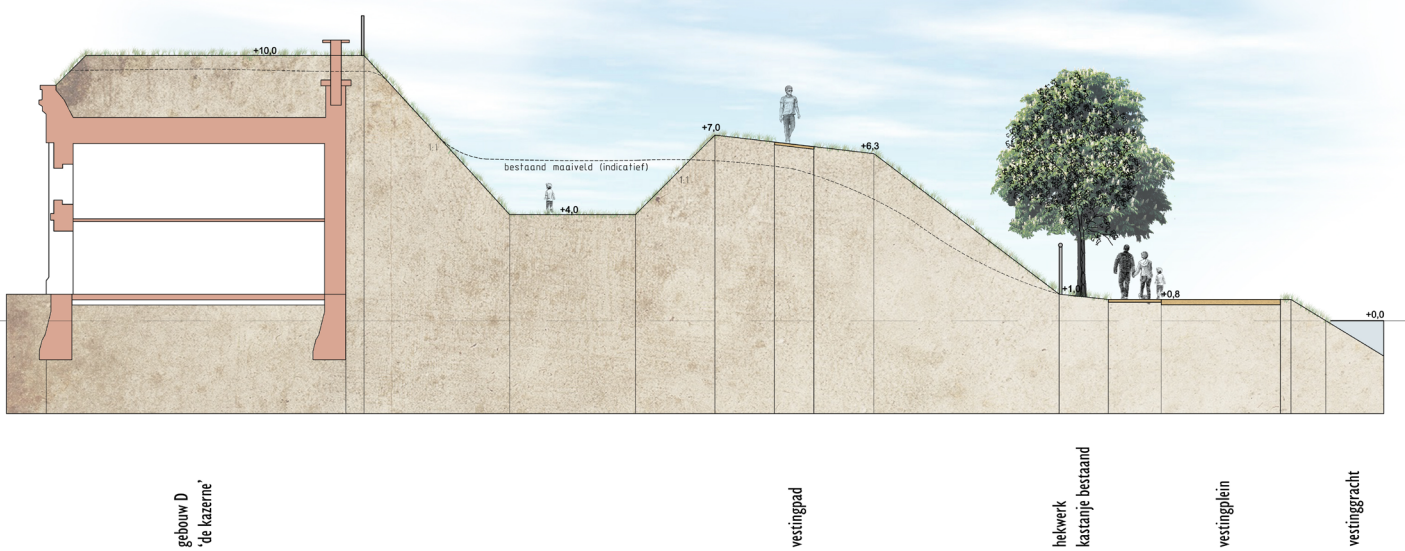
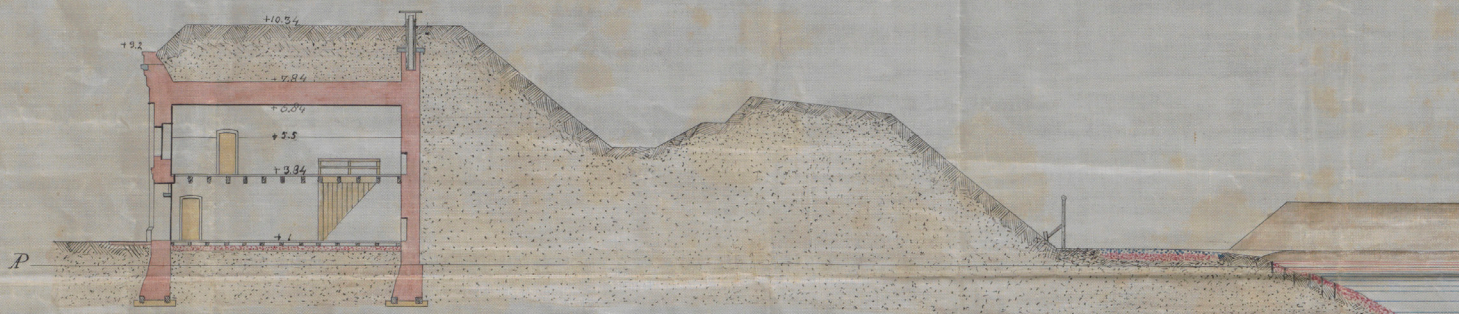

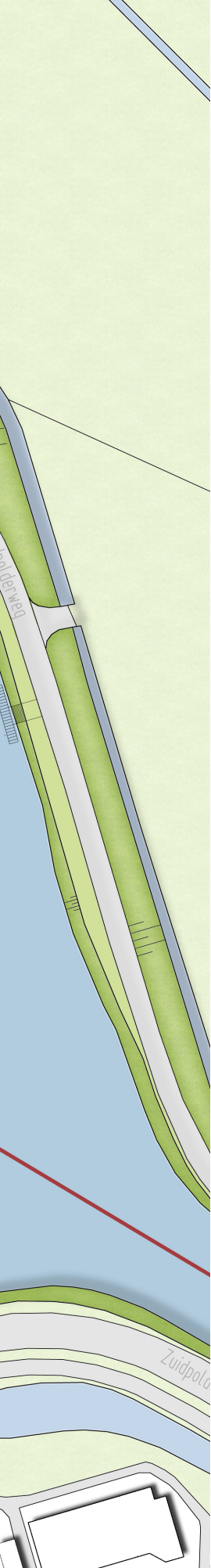
Fig:32. Doorsnede over de lijn cd in de Fig: 29 en 30.

historische doorsnede gebouw D

bron: tekening Rijks Militaire Gebouwen in de Vesting Muiden uit de 19e eeuw

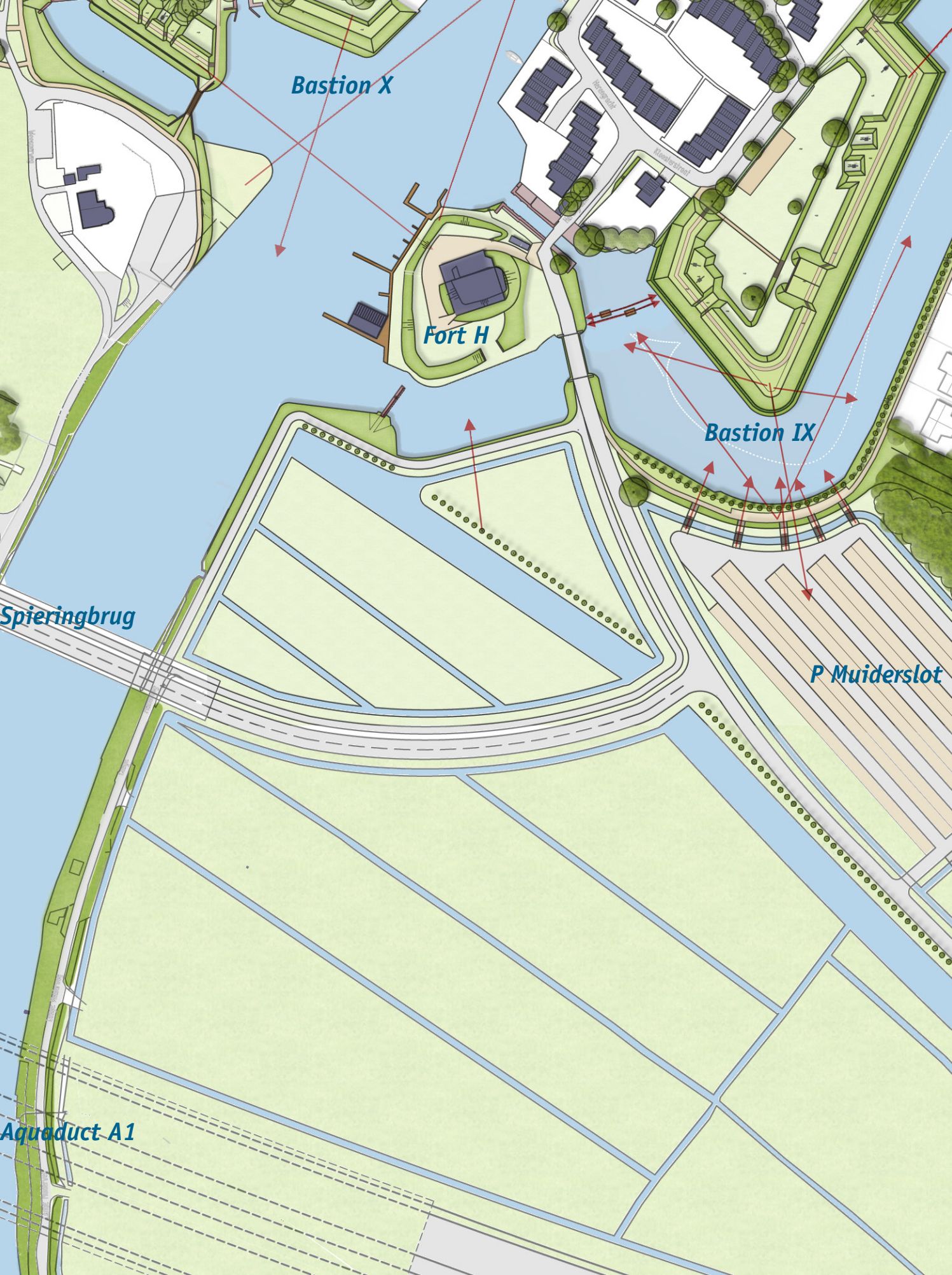

tijdelijke situatie vestingplein

De reconstructie van de vestinggracht op het Vestingplein zal, wegens verkeerstechnische en rioleringssituatie, niet direct mogelijk zijn. De visie blijft het gehele Vestingplein zo goed mogelijk te herstellen, waarbij van belang is dat het Muizenfort los komt te liggen van de vesting. Dit fort is de vooruitgeschoven post van de vesting en daarmee essentieel om het gevoel van 'binnen' en 'buiten' de vesting te benadrukken.

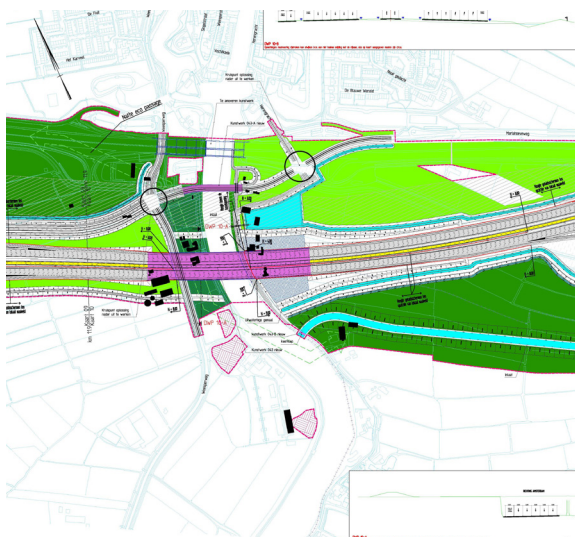

huidige situatie Vestingplein

2.5 Visie deelgebied zuidelijke schootsvelden:

- herstel en optimalisatie van zuidelijke entree bestaande uit Fort H, Bastion X en zuidwestelijk ravelijn
- herstel/uitbreiding vestinggracht rondom Fort H, herstel van brug aan zijde Bastion IX
- ter plaatse van omlegging snelweg A1 herinrichting van percelen met o.a. rietlanden
- optimalisatie parkeerterrein P1 en verbinding naar vesting via zuidwestelijk ravelijn
- optimalisatie parkeerterrein P2, gebaseerd op historische kavelrichting
- oversteek over vestinggracht van P2, via Fort H naar Bastion IX door pontje, verbinding voor voetgangers door middel van een trap over de vestingwal

plantekening omlegging A1 (Rijkswaterstaat)

Visie zuidelijke entree Muiden (gemeente Muiden)

Bastion XI

zuidwestelijk ravelijn

P centrum

Bastion X

Fort H

Spieringbrug

Courtine VIII-IX

stion IX

P Muiderslot

Muidertrekvaart

Amsterdamsche poort

Bastion XI

zuidwestelijk ravelijn

Bastion X

Fort H

P1

2.6 Visie deelgebied zuid-westelijke wallen

- herstel Bastion X met wallen en taluds
- herstel zuidwestelijk ravelijn met wallen, taluds, traversen en beplanting. Herstel beeld van vrijliggend ravelijn door verwijderen van niet-oorspronkelijke bebouwing en beplanting
- huidige brugverbinding naar zuidwestelijke ravelijn over Beer omleggen tot nieuwe entree vanaf parkeerterrein P1 met brug aan zuidzijde en wandelpad via ravelijn, over sluis. Herstellen van Beer met Monnik
- herstel Bastion XI met wallen en taluds, hierbij zo veel mogelijk behouden van beplantingen die ter afscherming van bebouwing ter plaatse van de voormalige molen 'De Spiering' dienen. Hoogte van wal daarmee deels lager aanhouden dan oorspronkelijk
- herstel waterverbinding vestinggracht / Kadesloot ter plaatste van brug bij voormalige Amsterdamschepoort
- nieuwe brug op voormalige locatie aan kop van Muidertrekvaart, nabij brugwachtershuisje
- optimalisatie aansluiting op KNSF terrein / de Krijgsman

huidige brugverbinding naar zuidwestelijke ravelijn over Beer

huidige situatie Bastion XI

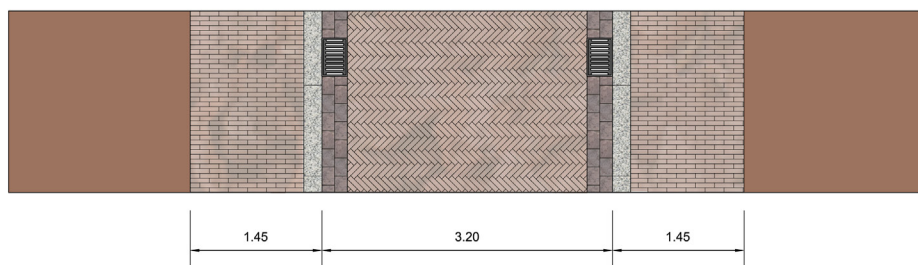

3 OPENBARE RUIMTE VESTING MUIDEN

Naarderstraat

profiel

bovenaanzicht

verharding

herbruik materialen

parkeerzone

molgoot Zweeds Graniet

opsluitband Graniet

meubilair

verlichting

afvalbak

vestingbank

vestingbank

Naarderstraat bij tweerichtingsverkeer

profiel

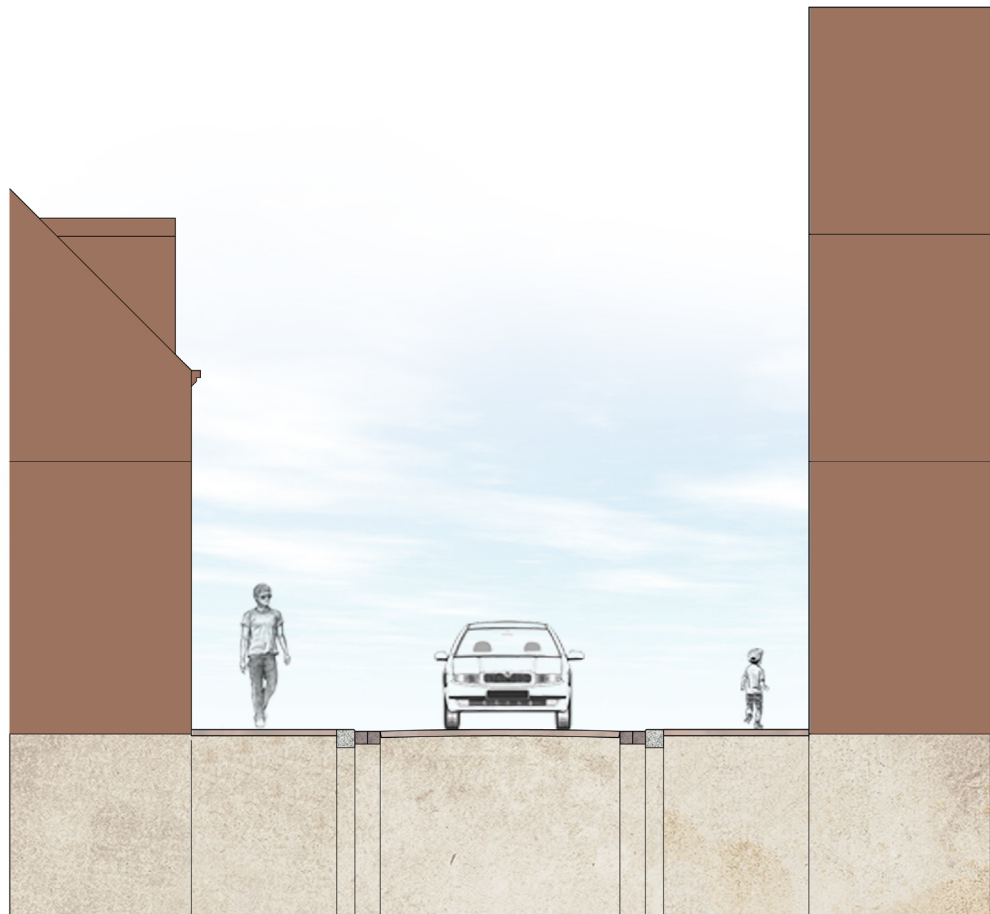

bovenaanzicht

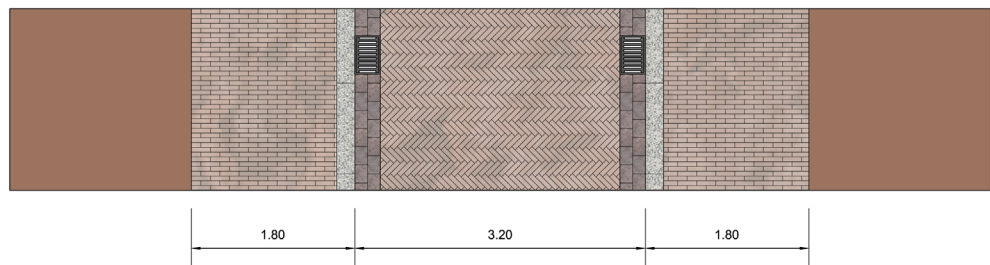

historisch beeld Naarderstraat

Sluisstraat - Amsterdamsestraat

profiel

bovenaanzicht

verharding

herbruik materialen

parkeerzone

molgoot Zweeds Graniet

opsluitband Graniet

meubilair

verlichting

afvalbak

vestingbank

vestingbank

historisch beeld Naarderstraat

COLOFON

initiatiefnemer:

Gemeente Muiden
Het Anker 2
1398 ES Muiden
T (0294) 210 210
F (0294) 261386
E info@muiden.nl

landschapsarchitect:

MTD landschapsarchitecten
Postbus 5225
5201 GE 's-HERTOGENBOSCH
T 073 6125033
F 073 6136665
E mtd@mtdlandschapsarchitecten.nl

projectteam MTD landschapsarchitecten:

Frank Meijer	landschapsarchitect
Niels van den Hoogen	technisch adviseur
Mathé van Kranenburg	ontwerper
Charlotte van der Woude	ruimtelijk ontwerper